

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljan-
jem na dom
za celo leto 3 gid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstic-
e, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Naprave za uboge.

Čemu postava za ubožne zadeve?

Mi ne spadamo k tistim, ki se po vsaki ceni, a tout prix — kakor pravi Francoz, ustavljajo vsakej stvari, ktere začetniki so drugi, ampak spoštujemo dobro stvar in poštene namene tudi pri drugih, dokler se očitno ne kaže, da je stvar občenemu blagru bolj na kvar kakor pa na korist. Tega se hočemo tudi pri pretresovanju postave za ubožne zadeve držati, ki ima marsikaj dobrega v sebi, pri vsem tem pa utegne, kakor marsiktera druga, — na papirju ostati! In zakaj to? Zato, ker se vse premalo na dejanske razmere ljudstva ozira. Poglavitno ravnilo pri postavodajbi moralo biti, da se na dejanske, v ljudstvu že utrjene razmere gleda in postava vse ohrani, kar je dobro in koristno, odstrani pa le, kar je napačno. Postava je zaradi ljudstva, ne pa ljudstvo zaradi postave. Brezozirnost postavodajalcev in neko mrzenje cerkvenega upliva na javno življenje, to je črv, ki spodjeda premnoge nove naprave in dela postave — nepraktične.

Čemu tedaj nova postava za ubožne zadeve, iz kakega namena izvira? Spomenica dež. odbora štajerskega odkriva prav za prav le eden poglaviten uzrok tej postavi, ki pa je tako čuden, da res človek komaj svojim očem zaupa, ko to bere. Spomenica namreč spoznava, da je še le krščanstvo vzbudilo duh dobrotelčnosti, ker uči, da smo dolžni — ne gledé na osebo — revežem pomagati ter veleva, da naj levica ne ve, kar dela desnica. Te besede Gospodove so pa gg. dež. odborniki prav napačno zasuknili. Iz njih namreč izpeljujejo potrebo — srenjskih ubožnic, češ, da se je krščanska dobrotelčnost zvrгла, ker se po teh besedah ne gleda na to, ali je kdo vreden in potreben pripomoči in miloščine ali ne, in ker ljudje — zanašajé se na te besede — delajo iz beračenja nekako „posvečeno“ obrtnijo! Gospodje dež. odborniki so se s tem močno

vrezali. Po onih Zveličarjevih besedah ni zabranjeno modro presojevati, kdo da je miloščine vreden in potreben, rečeno je le, da mora dobrotnikov namen tako čist, priprost in nesebičen biti, da, ko bi roke oči in um imele, bi naj druga pred drugo skrivala, kar dobrega stori. To pa zato, da človek pri svojih dobrih delih ne išče hvale pri ljudeh, ampak je zadovoljen s tem, da Bog nja dobre dela pozna. Prav to pa radodarnost najbolj pospešuje, kajti kdor le hvale in časti pred svetom išče, ostane trdosrčen vselej in proti vsem, pri kterih človeške hvale ne najde, ako jim kaj dobrega stori. Po krščanskem načelu nesebičnosti najdejo usmiljenja tudi ubožčki v najbolj skritih kotih, za ktere svet ne ve, ktere le krščansko srce zasledi, ki ne išče posvetne hvale. Kdor kat. katekizem zna, tudi ve, da je med pogodbami prave, Bogu všeče milosrčnosti tudi previdnost, po kteri moramo razsojevati, ali je kdo miloščine res potreben in vreden, da se ne podpirajo lenuhi, mladi in krepki ljudje, ki si preužitka lahko prišlužujejo.

Vse to je, kakor se kaže, učenim gospodom postavodajalcem neznano, zatorej pa iščejo uzrokov družbinskim zlegom tam, kder jih ni: v načelih krščanstva, da zamorejo potem namesto krščanskih naprav snovati občinske, okrajne, deželne državne!

Kar potepinstvo in vlačugarstvo zadeva, ni tega kriva dobrosrčnost kristijanska, marveč naše policijske zmešnjave, premehke kazenske postave in naprave, mnogo pa tudi sebični liberalizem. Ta kopicí kapital v rokah posamesnikov, da manjši obrtniki ne morejo za bogatimi, ki imajo skoro vso trgovino v rokah. Ker pa tudi tem spodletava ter ne spravljajo blaga med ljudi, zastajajo fabrike in velika podvzetja, ubogi delalci pa morajo s trebihom za kruhom. — Kdo je tudi neomejeno ženitvanje izumil, če ne liberalizem, ki je s tem napolnil mestne in kmečke srenje z ubožci, ki hočejo živeža, naj ga vzamejo, od kodar

si bodi. — Kdo hujska delalce proti cerkvi in krščanstvu, če ne liberalizem, ki snuje povsod delalska društva, po katerih se najbolj vera in krščanska spodobnost spodkopava in rokodelci nezadovoljni delajo.

To so uzroki množiče se revšine, ne pa krščanski nauki, ki vse to zametujejo. Omenjena spomenica dež. odbora čudno blodi, če te družbinske spake — zlorabi krščanskih načel pripisuje; tako zamorejo le teoretiki govoriti, ki so tačas najbolj smešni, kadar se — v bogoslovje splazijo.

Edina resnica, katero smo zasledili v spomenici, je pa ta, da se pri ubožnih zadevah nič ne opravi, ako si srenjčani povsod v roke ne sežejo in povsod enako ne ravnajo, da domači ubožci dovolj pomoči imajo, tujcem in nepotrebnim se pa povsod pomoč odreče. To bi se pa bilo doseči dalo s tem, da se obstoječi farni ubožni zavodi postavno uredijo ter se dušnim pastirjem na stran postavijo zaupni srenjčani kot oskrbniki ubozih, kateri bi po postavnih določbah svojo imenitno službo z veseljem in z dobrim vspehom zvrševali. — Gospodje postavodajalci so pa stvar na krivo pot speljali: sklenili so tako postavo, ki duhovnega pastirja ne pozna ter hoče brez njega po srenjskih organih upravo ubožnic zvrševati; postavo, ki farne ubožne denarje le toliko zarajta, da jih hoče v srenjsko denarnico spraviti; postavo, po kateri se ima nova srenjska doklada na dačne goldinarje naložiti, če bo krščanska dobrodelnost ljudem opešala.

Bode li vse to srečen vspeh imelo? Jako dvomimo. Koliko je srenj, v katerih se živa duša za ubožne zadeve ne briga, ako ne dušni pastir! Ali se bo zaupanje pri ljudeh povzdignilo, ako slišijo, da je župan oča ubozih postal in da tečejo miloščine v srenjsko denarnico? Nemajo li srenje že nad glavo dosti družih pisarij, da se jim še naloži posebna uprava ubožnega premoženja? Bodi li župan ali nja pisar, ki ima dostikrat službo v dveh, treh srenjah, hodil po kočah k bolnikom, revežem in sirotam? Bo mar teh beseda več premogla, kakor beseda dušnega pastirja, ki je že po svojem poklicu oča ubozih, da darovi za uboge redno tekajo?

Kdor dejanske razmere in zgodovino pozna, nam bo pritrdil, ako rečemo, da se bo tudi ta postava v malo letih pokazala kot nepraktična, ker hoče blag namen po krivem potu doseči ter prezira kat. cerkev, ki je bila in bo ostala najboljša mati in tolažnica ubozih.

Nemškutarsko-liberalna večina v moravskem dež. zboru je ravnokar sklenila, da preidejo farni ubožni zavodi v srenjsko upravo. To je namen liberalnih postavodajalcev povsod. Kako se pa sklada to početje s 15. členom ustave, ki so ga prav liberalci napravili? Po tem členu ima „vsaka, pravno pripoznana cerkev in verska združba ostasti v posesti in užitku svojih, za bogočastje, nauk in dobrodelnih naprav, odločenih usta-

nov (štifteng) in fondov.“ — Sicer ni nič novega, da liberalni zastopi meni in tebi nič sklepajo postave, ki so ustavnim členkom nasprotne (glej ubogi §. 19., ki tako silno lepo o enakopravnosti vseh narodov v Avstriji govori); pa čuditi se ne smejo, ako so narodi zaupanje in spoštovanje do take ustave zgubili!

Iz mrzenja do cerkve in po svoji glavi napravili so šolske postave, in vse, kar še ni celó prismojeno, spozna zdaj, da stvar ne velja in se mora prenarediti, če nočemo, da se ves mladi zarod popolnem ugonobi. — Napravili so po svojih liberalnih navzorih srenjsko in okrajno postavo, organizirali javno upravo, in — večina graškega, zadosti liberalnega dež. zbora, izreče v malo letih, da ne velja to nič in se mora prenarediti! Isto skušnjo — tega smo do živega prepričani — napravili bodo tudi v novo postavo za ubožne zadeve; prepričali se bodo, da ni ljudskim razmeram primerna, in potem bo zopet treba — nazaj krenoti. — Zares, liberalizem le zna podirati, staviti in ohraniti pa ne zna!

Gospodarske stvari.

Nasvėti zoper trsno uš.

Že v šte. 32. „Sl. Gosp.“ smo slovenske vinogradnike pozorne storili na novega sovražnika vinske trte — na trsno uš (phylloxera vastatrix). Povedali smo, kako da se je strahoviti mrčes iz Amerike pritepel na Francozko, in tukaj že neizmerno veliko vinogradov uničil. Dozdaj še niso izumili nobenega izdatnega pomočka zoper to uimo. Francoska vlada ponuja 300.000 frankov (t. j. 120.000 gld.) vsakemu, ki najde pravega pomočka. Tudi v naše cesarstvo se je že pritepla trsna uš. V vinogradu vinorejske šole klosterneuburške nad Dunajem se je prvič prikazala in velik del lepega vinograda pokončala, da morajo vse trsje izrovati, ker ni nobena reč pomagala, katerokoli so proti mrčesu poskusili.

Nov in to strahovit sovražnik naših lepih vinskih goric je tedaj celó blizo nas. Bati se nam je v resnici za nje. To ni več prazen strah. Nesreča nas bo gotovo zadela, ako se njej hitro, krepko in vzajemno na obrambo ne postavimo. Zdaj je še upati, da se obranimo, ker se je trsna uš le na enem mestu prikazala. Ker se je pa v novejšem času iz klosterneuburških goric na tisoče trsova razpošiljalo po vsem cesarstvu, se je bati, da se prihodnjo spomlad že na mnogo krajih nesrečni mrčes prikaže, morebiti sredi nas, ker so posebno vinorejska društva skušala trsja dobivati iz Klosterneuburga. —

Ako tedaj nečemo, da nas dohiti neizmerna nesreča, ako nečemo, da bi cesarstvo zgubilo veliko milijonov premoženja, prebivalci pa ogromno

dobička in zaslužka, se nam je iz začetka braniti na vse strani.

Toda kaj hočemo storiti, ker sovražnika še ne vidimo? Nasvetuje se sledeče, kar je tudi v štaj. deželnem zboru omenjeno bilo:

1. Trsna uš se najhitreje širi in najbolj daleč zatrosi po — trsovji. Prvi pomoček zoper njo bo tedaj: k priči prepovedati uvažanje vsakovrstnega trsovja iz vnanjih dežel, da se tako trsni uši pot v cesarstvo popolnem zapre. Zraven mora pošiljanje trsovja iz ene dežele v drugo prepovedano biti tudi pri nas. Še sosed sosedu naj ne posojuje ali prodava trsovja in ključev. Tako postopanje se utegne marsikomu zdeti preostro. Ali pomisliti moramo, da še vinogradnik sam ne ve, ali ni trsne uši v njegovem vinogradu. Stokrat bolje storimo, da s poboljševanjem in popravljanjem vinogradov nekoliko čakamo, kakor da smo v kratkih letih morebiti prisiljeni, ves vinograd pokončati.

Treba tedaj, da se vsem vinorejskim šolam, trsovnicam itd. prepove, trsovje prodajati ali posojevati.

2. Gledé hitrega pokončanja trsne uši pa bo treba posebnih in ostrih postav. Vsak vinograd namreč, v katerem se najde trsna uš, se ima brez usmiljenja in brez vsakega ozira izrjavati, pokončati in njegovo trsovje sožgati. Ob goveji kugi pobijajo vsako okuženo goved, in tudi vinograd, v katerem je trsna uš, se mora uničiti, ker je okužen. In to je previdno in modro, kajti, če okuženega vinograda gospodar ali gosposka ne pokonča, ga pa bo v kratkem pokončala trsna uš! In zdaj bo nesreča še večja, ker se bo trsna uš preselila v sosedne vinograde in čim dalje tim strašneje se širila in vinograde pustošila. V nekoliko letih bi utegnile vse naše vinske gorice postati — gole. Prizanašanje bilo bi zastoj, marveč še pogubniše. — Kder koli bi se tedaj našla trsna uš, ondi bi se moral vinograd izrjavati. Posestnikom pa bi se naj plačalo nekoliko odškodnine, kakor se to godi pri goveji kugi.

3. Da pa ovi nasveti zares pomagajo, je treba vzajemnega postopanja, združenih moči. Cesarska in deželska vlada, deželni zbori in odbori, okrajni zastopi, srenje in župnije, vsi imajo sodelovati, dokler se požrešni mrčes popolnem ne zatere. V vsakem okraju ali župniji (fari) se naj postavijo zvedeni in dobro plačani možje, ki imajo po celem okraju potovati in vinograde pregledovati. Naj se jim da oblast, vsak vinograd, v katerem zasledijo ta mrčes, hitro pokončati. Moža bi naj plačevali posestniki vinogradov, morebiti po prostovoljnem porazumljenju med seboj; kdor bi se priklade branil, bi se naj smel k temu prisiliti. Se ve, da bi tudi država in dežela imele pomagati. Vlada pa naj brž darila razpiše vsakemu, kateri izdaten pomoček zoper trsno uš izumi.

To je ob kratkem vse, kar se zdaj storiti da. Vnanja znamnja se na okuženi trti ne pokažejo hitro, nekatere trte se dolgo ustavljajo, preden oslabé. Kadar so pa vse glavne korenine prevrtane in okužene, se pokaže to najpred na listju od zgoraj, ki začne žolteti in odpadati, grozdje se krči, vsa trta je medla in suholata. Kdor v vinogradu ali na brajdi le količkaj takega zapazi, naj pokliče brž v tej reči zvedenega človeka, ter naj trs nemudoma — toda prav rahlo — kolikor le mogoče z vsemi koreninami izruje in pri koreninah natanko pregleda — s povekšalnimi očnicami ali drobnogledom, ker sicer le prav bistro oko zapaziti more mrčes, ki se pod kožo zarije. Če pa nimaš ne zvedenega človeka, ne pripravnih očnic za pregledovanje, storiš najbolje, če trsje, na katerem si ona znamnja zapazil, nemudoma sožgeš. Bog ne daj komu iz takega vinograda trsnic prodavati!

Odkritosrčna beseda o banki „Sloveniji“ v Ljubljani.

Dokazati ni treba „Gospodarju“, da je iz začetka že morebiti med vsemi slov. časniki največ delal za ta narodni zavod. To mu pa daje nekako pravico, da tudi o napakah pri tem zavodu odkritosrčno govori, kajti mu nihčér podtikati ne more namena, da hoče narodni zavod podkopati. — Sprejmite toraj dopis, ki je le izraz tega, kar premnoge gg. delničarje moti, da se obotavljajo na akcije doplačati. Z dopisom druga ne želimo, kakor da slavno ravnateljstvo brž ko mogoče napotke odstrani, katerih bomo omenili.

Krivo je bilo, da se ni o pravem času gg. delničarjem naznanilo, da se kupon od meseca julija t. l. ne bo izplačal in ali imajo upanja, da se bo pozneje izplačal. Vsakdo se je tega grozno prestrašil, kajti če društvo svojim upnikom obresti od vloženega kapitala več plačevati ne more, tudi pričakovati ne sme, da se bo pri njem še več kapitala založilo. Zdaj ko se tirja doplačilo na delnice, naj se tudi zastran dolžnega kupona kaj naznani.

Jako krivo je bilo, zakaj da se ni že pri prvem rednem občnem zboru dné 28. maja t. l. doplačanje na akcije na dnevni red postavilo. Vsaj so gospodje vedli, kako da banka stoji. Vsak delničar ve, da je v izrednih slučajih zavezan, doplačati na akcije vsaj do 85 gld., kakor jim je bil prvi kurs postavljen. Da se je to do izrednega obč. zbora dné 17. avg. t. l. odlašalo, vzbudilo je sum, da se — iz rok v usta gospodari in še le tačas na bodočnost misli, ko ni več kaj v roke vzeti. Tudi to škoduje zaupanju.

Krivo je slednjič, da izvedenci po novinah premalo pišejo. Do najnovejšega časa še se vedlo ni, kdo da je že vplačal; v „Slovincu“ storjen je začetek. Želeti pa je, da se več imen v eni številki povzame, da se brž zve,

kako da doplačilo napreduje. — Vsakdo, ki želi obstanka in dobrega vspeha domačemu zavodu, bi tudi rad vedel, kako da stvar zdaj stoji, odkar je doplačanje na akcije sklenjeno: ali gredó zavarovanja močno nazaj, ali še obstaja tržaška podružnica, kdo da je zdaj glavni ravnatelj, ali ima društvo kakih zvez s pozavarovalnimi društvi in s katerimi itd. itd.? O vsem tem svet ničesar ne ve, in ta negotovost ne more vzbujati zaupanja, in toraj tudi delničarjev ne osrčevati, da se za doplačanje odločijo.

Eden v imenu mnogih.

Gospodarske skušnje.

O koristi živih plotov. Le malo drevesnih sort je prikladnih za napravo živih plotov; izmed šilovja le navadna smereka in tisovec (*taxus baccata* - Eibe); izmed listnega drevja pa: gaber, glogovec in neka severno-amerikanska sorta glogovca (*Crataegus, crus galli* - Weissdorn) s trni za prst dolgimi in debelimi in ravno zarad teh za varovalne žive plote kakor vstvarjena. Glavne prednosti živih plotov so: 1. priprosta in cena njihova naprava, posebno ako si mladičje na lastni zemlji priredimo; sicer pa tudi 1000 smerek iz tujega lesa kupljenih le 2 gold. 30 kr. in pri večji množini le samo 1 gld. 15 kr. velja; 2. dolga trpežnost živega plota, če se pametno ž njim ravnati zna (smerečji živi ploti trpijo nad 50 let); 3. živi ploti ne pospešujejo kakor ploti iz lat ali desek zarejo škodljivega mrčesja, ampak služijo za prebivališča koristnim ptičicam, ktere mrčese zalezujejo in žrejo in tako sadunosno drevje teh škodljivcev varujejo; 4. branijo posebno smerečji plotovi, ker so celo leto gosto zaraščeni in zeleni, naše vrte mrzlih in suhih severnih vetrov; zabranujó bolj ko ploti iz lat ali desek, da tatinski klateži ne morejo tako lahko jih prelesti in našim sadežem škodovati. Priporočajo se tudi plotovi iz murb. („Pr. Ldw.“)

Štajerski dež. zbor.

XI. seja 5. okt. Na vprašanje dra. Neckermana zastran reguliranja Savine odgovori dež. predsednik, da je sicer vladna predloga že izdelana, da se je pa po vladini želji popred deželnemu odboru v pretres izročila in zamore še le potem pred dež. zbor priti. — Grof Platzov predlog, da sme okr. prvosednik v nujnih slučajih proti poznejšemu privoljenju okr. zastopa stroške za ceste delati, se sprejme in odboru izroči. — Ravno tako Seidnov predlog, da naj vlada brž ko mogoče državnemu zboru predloži postavo, po kateri se ima pri davku odpisovati ob nezgodah na polju in vinogradih. — Dovolí se doplačilo 13.314 gld. iz dež. blagajnice k stroškom za šolo gluhomučev v Gradcu.

Predlogi naučnega odbora, da se ustanovi 6 štipendij po 500 gld. za dovršene pripravnike, ki

se hoté izuriti za občanske šole (Bürgerschulen), se sprejmó. Glej V. sejo.

XII. seja 7. okt. Seidl razvija svoje vprašanje do vlade, kedaj da se bo v deželni postavi od 18. jul. 1871 izrečena odveza prirodnin (Naturalgiebigkeiten) za cerkve, fare in šole (?) zvršila, in ali je do dné 2. nov. 1873, ko je bil postavljen letni obrok za oglašanje pravic, le ena odveza pri okr. glavarstvih se dogнала; slednjič, ali bi ne kazalo, v pospeševanje tega posla pri okr. glavarstvih pomočnih uradnikov postaviti? — G. dež. predsednik je odgovor na to odložil na eno prihodnih sej. — G. Seidl je stražar postave, in ne pičica ne sme ostati nezvršena. V tem slučaju je pa nja policijska natančnost prav krivična, kajti dobro ve, da n. p. gospodje kaplani in tudi mnogi župniki skoro druga nemajo, kakor ubogo zbirca. Odveza bo silno majhna, in ker bo do vravnanja plač za duhovnike in do odkazanja pri davkarijah še mnogokrat mesec se pomladil, bi menda Seidl najrajše imel, da do tačas duhovniki in cerkve tudi še pri pičlem dohodku od zbirce škodo trpé.

Predlog naučnega odbora, da prevzame dežela rudarsko in plavžarsko šolo v Ljubnem, se sprejme. Dež. odbor ima nálog, da se z vlado zastran stalne podpore za šolo in z onimi, ki so jo dozdej vzdrževali, pogodi. Za bodoče leto ima dež. blagajnica razun navadnih štipendij 2000 gld. podpore šoli dati. — Za požarno stražo na gradu v Gradcu dovoli se navadna svota razun 500 gld. gasilnih nagrad, ki imajo za naprej odpasti. — Sledi potem tajna seja.

XIII. seja 8. okt. Zopet začne Seidl ter predlaga, da vlada študira, kako da bi se vinsko pridelovanje proti umetnemu narejanju vina v obrambo vzelo, in da vlada že zdaj narejalce vina nadzoruje, da zdravju škodljivih snovi ne primešavajo. — Se sprejme in odboru izroči v pretres. Oba predloga: ta in oni, ki ga je zagovarjal v prejšnji seji, je že tudi v drž. zboru stavil; ni se toraj bati, da bi ustav zaspal, dokler naš Seidl bedi. — Sprejme se tudi in odboru izroči v pretres predlog Washingtonov, da naj deželni odbor vse karkoli mogoče stori, da se od dežele odvrne uima tresne uši, ki se je obilno prikazala v vinogradu vinorejske šole v Klosterneuburgu na dolanjem Avstrijskem.

Potrdijo se razni postavki (Posten) dež. proračuna, pred vsem naslednji predlogi finančnega odbora: 1. da se razun že obstoječih 5 štipendij po 120 gl. še 5 ednakih za učence vinorejske šole v Mariboru napravi, toda le za 3 leta: 1875—1877. — 2. da naj dež. odbor na to dela, da se v tej šoli in sicer za zdaj 3 leta napravijo posebni tečajo za vincarje, katerim se privoli 1000 gld. podpore. (Težko, če bo to vinograjskim posestnikom všeč.) 3. da dež. odbor po razpisih do okr. in srenj. zastopov in kmetijska družba po naznanilih do podružnic srenje na važnost omenjene šole pozorne stori, da jih dež. odbor spodbudi

k ustanovitvi štipendij in o vsem tem v prihodnjem zasedanji poroča.

Sprejme se tudi predlog fin. odbora, da se na Slatini za 50.000 gld. napravi kopelnica in napeljava kisle vode. Strošek se ima po kreditni operaciji nabrati, na slatinska posestva vpisati in iz dohodkov obresti plačevati, dokler se kapital ne amortizira.

Potrdi se mnogo postavkov dež. proračuna za naučne namene. Številke ne bomo razstavljali, ker ostajajo vsako leto blizo enake, le toliko omenjamo, da znašajo letošnji dež. stroški 3 milijone in 405.537 gld. dohodki 1 milijon in 805.061 gld.; da se eno proti drugemu zravna, naloži se 38% deželne priklade na direktne davke, kar da 1 mil. in 736.656 gld., toraj še majnka 68.405 gld., kar se misli dobiti iz kasnih ostankov in zneska, ki ga ima država za tehniko deželi povrniti.

Sprejme se cela vrsta resolucij fin. odbora; važnejše so: dr. Dominkuševe, da se naj dež. odbor s presojo načrta za reguliranje Savine od Ljubnega do Celja podviza, da bode zamogla vlada dotično postavo že v prihodnjem zasedanju predložiti. — V drugi resoluciji se odobri postopanje dež. odbora, da je okrajem in srenjam, ki so po letošnjih povodnjah veliko škode trpele, 33.872 gld. posodil ali podaril, ob enem se dež. odboru, kakor tudi glavarju in deželnemu predsedniku hvala izreče za trud ino skrb ob povodnjah. Da se pa poškodovane ceste in mostovi popravijo, potrebne zagraje naredijo in srenje zadreg rešijo, se naroči deželnemu odboru, od vlade dobiti brezobrestnega posojila do 300.000 gld. — Slednjič se sklene, da naj dež. odbor vlado na to pripravi, da se brž ko mogoče ob državnih stroških delati začnejo železnice: Dunaj-Novi, Knittelfeld-Zaprešič, Pontebaska in Mošonj-Sčavniška.

Dopisi.

Iz Maribora. (G. dr. Zarnik in nove šolske postave.) Ko se je v kranjskem dež. zboru govorilo o povišanju učiteljskih plač, je g. dr. Zarnik, če je „Nar.“ prav poročal, med drugim to le rekel: „Vprašanje je, če se naši učitelji za svoj posel ne učé preveč. Meni se prav zdi, da bode tu obveljal pregovor: „Ex omnibus aliquid, ex toto nihil —“ (od vsake reči nekaj, v celoti pa nič — pravega znanja). Stvar je pri nas, ker se je po nemški formi napravila, pretirana. Ves ta strašno kompliciran aparat (priprava) s krajnim in okrajnim šolskim svetom našim okolščinam nič prav ne ugaja.“ — Tudi to smo mi iz začetka že trdili, „Narod“, glasilo „mladoslovenske“ stranke, je pa vpil nad nami in nas ovajal, da smo sovražniki šole, omike itd. Kdo je toraj razpora kriv: Mi, ki smo stvari iz začetka že vidili tako, kakor zdaj g. dr. Zarnik in mnogi drugi, — ali pa „Narodovi“ patroni, ki so tiščali z „nemškimi formami“ liberalizma med Slovence? — Ve-

selo znamenje, če nam mož, kakor je g. dr. Zarnik, zdaj prav daje. Bog daj njemu in razumnišim možem njegove stranke le še to spoznati, da so tudi „verske postave“ — nemško-liberalne forme, po katerih so hoteli ustavaki, dobro poznajoči vpliv duhovenstva na ljudstvo, opozicijo vsaj od te strani oslabiti, da duhovnikom roke zvežejo. Ne tirjamo od mladoslovencev jasnega spoznanja, koliko kvara da to kat. cerkvi in krščanski omiki ljudstva dela, želimo le to, naj bi možje Zarnikove vrste vsaj to spoznali, da so nemški ustavaki s strahovalnimi postavami proti duhovenstvu le politično opozicijo udariti in zadušiti hoteli, da se je toraj kolovodja slov. državnih poslancev, g. dr. Razlag, z glasovanjem za te postave hudo pregrešil zoper solidarnost narodne opozicije, ki med Slovenci brez duhovenstva nikdar kaj zdatnega opraviti ne more. Kakor pravimo, kadar bo to mladoslovenski stranki prav jasno postalo ter se znebijo „mladi“ strahu pred klerikalstvom, ki nam je tudi od Nemcev inportiran v deželo, potem neha razpor ter ne bo več ne „starih“ in „mladih“, ampak le ena narodna stranka, ki bo krepko stala narodnim pravicam v bran. K temu pomozi Bog!

Od Marije Snežnice v slov. goricah. V kratkih dnevih minolo je letošnje branje brez hruma in krika; kmet je iskal v goricah sad svojega truda, pa ga ni našel! Tako postavim so bile letos samo 3 pute grozdja v cerkvenih goricah, ki navadno rodijo po 5—7 polovnjakov vina. Zato pa so nekteri svoje branje ponujali drugim za 1—2 gold., pa še toliko jim nihče ni hotel dati. Kako bode tedaj kmet oskrbel si potrebne reči, kako plačal svojo dačo? Cmureška davkarija se toži, da je 50.000 gld. dače samo v njenem okraju na dolga! — Poleg vina pa tudi sadja letos manjka in gruškoviča se prodava polovnjak po 23—25 gld., v tem ko se je lani štartinjak vina ob tem času cenil 65—70 gld. Jabelčnice pa celó ni najti.

„Korajža velja“, si je mislil neki človek pri nas, kterega kot očitnega tata ljudje imajo, ki je s svojo družino drva, grozdje in druge reči kradel. Zato se je napravil pri belem dnevu in je iz ptujega lesa začel drva domu voziti s svojima kravama. Že more ležej biti, da po dnevi vozi, kakor pa po noči nosi. Pametna misel!

To je vesel napredek! Kaj pa še bo, kadar zima prikima!

Pristavek vredništva. Prav lepo prosimo gospode, naj nam vsaj iz poglavitnih vinskih krajev poročajo o vspehu trgatve in kakošnja da je poprečna cena moštu.

Iz Vojnika. (Hudodelstvo.) V noči od preteklega petka do sobote vleze natihoma neznano človeče v spavnico zidarja, Franca Korošca, poleg vojniškega trga, ki je trdo spal in ni čutil nevarnosti, v kateri je ravno bil. Prebudi se pa vsled groznega udarca, ki zadene njegovo glavo. Hu-

dodelnik udari dvakrat po glavi spijočega in sicer, kakor bolnik sam misli in sta spoznala tudi zdravnika, s sekiro, ter po gosti temi zopet zbeži. Menil je gotovo, da je svojo žrtev do smrti zadel, pa k sreči sta mahljeja priletela med senci in ušesa, tako da je le še upanja, da nesrečnež — oča obilne družine — ozdravi. —

Brezverstvo poganja vedno lepši sad; le spodkopavajte pridno ljudem vero v Boga, vsevedočega in pravičnega sodnika, in kmalu bo zemlja velik zverinjak!

Iz Kozjega 17. okt. Kozje še ni zadnji kraj. Od dné 1. okt. imamo okr. hranilnico, denes smo začeli telegrafovati, poštni voz nam drdra vsak dan v Rajhenberg in Podčetrtek. Ako še dodamo, da imamo zdravo vodo in zdrave ljudi, ni veliko več želeti. (Ko bi Kozjani tudi narodni bili in namesto „Tagp.“ slovenske liste prebirali, potem bi bilo — še manj želeti. Vredn.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Ena najvažnejših novic preteklega tjedna je, da ima po ces. zaukazu §. 14. bankinih statut po 17mesečnem prestanku od dné 11. okt. zopet veljavo. To je več vredno kakor vsi popotni govori državnih poslancev, ki zdaj tu zdaj tam ljudem razlagajo, kaj da so vse v drž. zboru delali in kaj še mislijo dognati, in kako da bi sami angelci v Avstriji začeli gósti, ko bi „ljudstvo“ tako tumpasto in trmasto ne bilo, ampak si dopovedati dalo, da bo precej vse boljše, če se — Jezuiti iz države zapodijo in civilni zakon vpelje. — Da se povrnemo k ces. ukazu, je stvar ta-le: Vsled denarnega poloma m. maja 1873 je vse kričalo po — državni podpori za borzo in vse one, ki so na borzi opeharili se. Državi pa denar ne cvéte, mora ga jemati od nacionalne banke. Ker pa banka po §. 14. svojih statut le za 200 milijonov bankovcev več izdajati sme kakor ima kovinske gotovine v srebru ali zlatu, se je na vdolovanje liberalnih novín in opeharjenih borzijancev omenjeni paragraf začasno ustavil, naj bi banka po potrebi smela bankovcev izdajati, kolikor hoče. — Toda vodstvo bankino bilo je k sreči prav modro in trezno ter je sumljive prosilce zaporedoma odbijalo in le za kakih 28 mil. bankovcev več izdalo kakor sme po §. 14. V poslednjem času se je pa tek bankovcev med občinstvom še za 50 milijonov znižal, ter je potem takem banka za toliko menj bankovcev izdala, kakor jih sicer izdati sme. Tako se je pokazalo, da nema ustavljenje §. 14. nobenega pomena več in tudi borzijanecem nič pomagalo ni. Velika sreča pa, da se je ustavljenje tega §. brž preklicalo, ker bi bil sicer brezvrednostni papirnatni denar lahko državni kredit celó podkopal. Kdo bi namreč državi še zaupal, ki plačuje z bankovci ne imajočimi zastave v gotovini! Vnanje države ne morejo bankovcev po imenski

vrednosti prejemati, ako vedó, da je to le domišljena vrednost, za katero banka porok biti ne more.

Na Dunaju je pri drugi, ožji volitvi v drž. zbor proti vladnemu kandidatu, vitezu Pollaku, zmagal kandidat napredne liberalne stranke, pl. Seutter.

Štajersko. Najvažnejši govor v letošnjem zasedanju dež. zbora bil je izvrstni govor g. Hermana v 15. seji dné 12. t. m. o prenapredbi srenjskega reda. Sprejeti ste bili dve resoluciji neizmerne važnosti: da namreč vlada vsó javno upravo popravi in predela ter na podlagi te korenite poprave predloži novo srenjsko postavo in da ima do tačas vsak rekurs proti določbam županskim v policijskih zadevah iti na okr. glavarstva namesto na srenjski zastop in odtod k dež. odboru. Tako se bo policijska uprava brže yršila, župani pa bodo pod ostrejšo protipazbo. — Škoda da ima „Gosp.“ toliko denarja pri naročnikih in društvenikih na dolgu, ker bi sicer lahko zmogel stroške za prevod tega vrlega govora v dokladi.

Vnanje države. Vjetega grofa Arnima na Pruskem so morali zaradi bolehnosti prepeljati v bolnišnico za jetnike, kder ga tako ostro „vajtajo“, kakor da je naj silovitniši razbojnik. To dela nevoljo celó med nem. liberalci, ki so le tako dolgo z Bismarkom zadovoljni, dokler škofo in duhovnike po ječah trpinči ali z domovine peha. — Zanimivo je, kar kat. dnevnik „Germania“ v Berlinu iz Rima poroča. Ko so namreč Pij IX. slišali, da je Arnim zajet, so neki rekli: „Glej, glej! Arnim v ječi, kakor jaz v zaporu. Tega ni zaslužil! Ko bi mu bilo s tem kaj pomagano, bi mu jaz lahko spričevalo dal, da je tukaj (v Rimu namreč, kder je bil poslanec kakor poprej v Parizu) zvesto služil; storil je zares vse, karkoli je proti meni in proti kat. cerkvi le storiti zamogel.“ — Zares, kdor drugemu jamo koplje, sam vánjo pade!

Francija. Namesto vojnega parobroda „Orenoque“, ki je 13. t. m. iz Civitevekije na Francosko se povrnil, ponudila je poštena franc. vlada papežu v obrambo drugo barko, ki bo v francoskih pristaniščih sredozemskega morja stala in na povelje vselej sv. Očetu na pomoč, če bo treba. Sv. Oča so to s hvaležnostjo sprejeli. — Francoski listi dobili so z Italijanskega poročila, da so briganti (ital. roparji) prejšnjega prvosednika republike Thiersa v šake dobili. Vozil se je ob bolzanskem jezeru skoz hrastino blizo Monte Fiascone (v južni Toskani) in na vozu dremal. Naenkrat požene naglo kočijaž in voz zgine spred oči spremljevalca, ki je v breg pešice šel za vozom. Voznik, ki je v Bolzanu neznan, je bil prijatelj roparjev, ki zahtevajo zdaj visoke odkupnine od jetnika.

Razne stvari.

(*Slovenska Matica*). Knjige za leto 1874 bodo kmalu natisnene. Da se ne bodo knjige komu zastonj dajale, zaradi tega prosi odbor slov. Matice vse tiste njene ude in poverjenike, kateri niso še dosedaj poslali prineska za 1874. leto, naj blagovolé to hitro storiti, ker bi bil sicer odbor prisiljen, da neplačnike izbriše iz zapisnika slovenske Matice. Doslej je samo nekaj nad polovico plačanega za 1874 l. — Opomniti se pa mora tudi to, da so nekateri udje že za več let dolžni.

V imenu odbora **Ivan Tušek**, tajnik.

(*Odbor Matični*) je v seji 9. t. m. sklenil, da se atlant nadaljuje: Francija, Švedija, Norvegija in Anglija; da se g. J. Kersnikov rokopis avstrijsko-ogerske zgodovine za srednje šole in učiteljska izobraževališča sprejme in odmeni za prihodnje leto. Ker potrebnih obrazcev za časa ni bilo, ne more Schödlerjevo rastlinstvo in živalstvo letos na svetlo. Prirodoznanske knjige prof. Jesenkove je doslej tiskane 23 pól in ravno toliko „Letopisa“, kateri knjigi toraj dobijo za leto 1874 vendar le tisti družniki, ki so s plačilom v redu. Ker od nekterih bolj redkoma prihajajo doneski, naj se povrjeniki podvzajajo kolikor mogoče, da naberejo letnino, kajti le potem more vspešno napredovati Matica sama. („Slov.“)

(*Slovesni začetek vseučilišča v Zagrebu*.) Poročila o tej slovesnosti ne morejo dopovedati, kako sijajno in častno da je vse bilo. Prevzvišeni škof dijakovski Strosmajer, ki je že v saboto 17. t. m. v Zagreb prišel in na kolodvoru slovesno se sprejel, bil je tudi prvak pri drugih slovesnostih, kar tudi zasluži, ker se je njegovim blagodušnosti zahvaliti, da je vseučilišče v življenje stopilo. Mnogo je bilo navzočih Slovencev, med njimi gg. dr. Costa, dr. Poklukar in grof Barbo kot zastopniki „Matice“, potem ljubljanski sokolci, zastopniki čitalnice in mnogo družib. — Ravno tako so vsa avstrijska vseučilišča in druga znanstvena društva zastopnikov poslale, celo z Berolina je bil rektorjev namestnik dr. Gneist. V ponedeljek 19. t. m. je bila najpred slovesna božja služba v zagrebški stolnici, preč. nadškof Mihalovič so jo opravljali. Svetli ban, kot namestnik cesarjev, vse deputacije in obilo gostov in ljudstva udeležilo se je božje službe. — V dvorani dež. zbora je potem ban „Franc-Jožefovo“ vseučilišče z latinskim nagovorom odprl, inštaliral rektorja, profesorja Meziča, ki je potem v latinski besedi razvil začetek in visiki pomen vseučilišča. Potem so v nagovorih pozdravljali novo vseučilišče zastopniki vnanjih visocih šol in društev, v imenu Slovencev prvosednik „Matice“ g. dr. Costa. — Pri slovesnem obedu v prostorijah kazininega društva odkrivala so se prisrčna sočutja v obilnih napitnicah na odlične osebe. — Na večer bila je baklada, mesto prelepo razsvetljeno in v najlepšem kinču. Na strelišču so pa novi jugoslovanski vseučilišniki

napravili „komers“, dijaško popivko. Naj skončamo popis z dvojno prisrčno željo: da bi namreč znanosti, ki se bodo tukaj gojile, nikdar ne zgrešile prave poti in sv. kat. veri nasprotovale, drugič pa, da bi skoro čas prišel, ko bi tudi Slovincem mogoče bilo, na tem vseučilišču za javne službe se pripravljati, kar se zgodi, kakor brž vlada izreče, da veljajo ondašnje študije tudi za naše pokrajine.

(*Poslanec Seidl je zausnico dobil*.) Komaj je poslanec g. dr. Dominkuš v dež. zboru vlado vprašal zastran ponemčevanja slov. šol, je brž drugi dan g. Seidl vlado interpeliral zaradi anemarjenja (!) nemškega jezika v slovenskih šolah in mešanih na Štajerskem. Drznil se je celo sklicavati na slovenske kmete, češ, da želé in zahtevajo, naj se slovenski jezik popolnem iztrebi iz ljudske šole in se vseskozi le nemščina vpelje. Ko dež. glavar interpelacijo prebere, reče, da se ne spodobi, odgovarjati na interpelacijo, ktera se je v prejšnji seji stavila, namreč od dra. Dominkuša, kajti odgovarjati na interpelacije do vlade (in Seidl je hotel s svojo interpelacijo „trunf“ dati Dominkuševi) ima vladni zastopnik, ne pa kdo drugi! — Tako še tudi „strah“ najde na svetu strahú.

(*Požar*.) 16. t. m. na večer pogorela je cerkev sv. Antona na Pohorju. Požar se je na cerkev zanesel od goreče mežnarije. Škoda, da niso brž ko je mežnarija začela goreti, s par škafi vode pod cerkveni strop hiteli, ter bi se bil požar lahko iz začetka odvrnil.

(*Na železnici povožena*) je bila mlada neznana ženska n oči od 15—16. okt. blizu slovensko-bisterške železne postaje. Najdlji so jo ob polnoči hudo poškodovano in bajé na nekem oblačilu črki R. T. Dozdaj jo ni nihče spoznal in ni nihče se oglasil izmed njene rodbine. Ljudje sumičijo zločinstvo, da bi bili že mrtvo položili na železnico. (?) Drugi trdé, da je točarica Reichman z Maribora, ki je včasih blazna.

(*Nova telegrafična staja*) se je na gornji Poljskavi odprla.

Poslano.

Pod napisom: „Od sv. Marjete, 17. septb. (Usnjar Badl in šola)“ napada in smeši neki poročevalec v šte. 38. „Gosp.“ moje delovanje kot uda kraj. šolskega sveta. — Po krivem trdi, da sem jaz šolske otroke izpraševal, ko vendar vsak, ki je pri tej preskušnji bil, lahko potrdi, da to ni res. Na dalje se drzne trditi, da je eden izmed krajnih šol. svetovalecev predlagal, da se naj zidanje šolskega poslopja pri sv. Marjeti tako dolgo opusti, dokler bosta Badl in Seidl pri šoli kaj govorila. Neresnico tega pa spričuje zapisnik seje krajnega š. sveta pri sv. M., dnè 10. septb. 1874, pri kateri se je razgovarjalo o naročilu e. k. deželnega š. sveta, šolsko poslopje razširiti. Zapisnik

pravi: „Kakor sploh znano, je farna srenja tri leta zaporedoma in sicer l. 1872 in 1873. po povodnji in toči, l. 1874 pa po mrazu v vinogradih tako hudo trpela, da poleg družih neogibnih hišnih potreb in jako trdih dačnih priklad pri najboljši volji ne more visokega naročila do odločenega obroka zvršiti. V zaupanju, da nastopijo ugodniši časi, se je torej sklenilo, da se bo v prihodnjem letu 1875 material pripravil, dostavba pa do novembra 1876 dogotovila.“

(Sledé imena kraj. š. sveta.)

V Maribor sredi okt. Anton Badl.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	80	4	50	5	20	4	60
Rži	3	60	3	50	3	60	3	10
Ječmena	3	50	3	—	3	—	2	60
Ovsa	2	30	2	—	2	40	1	90
Turšice (koruze) vagan .	3	60	3	—	3	40	2	85
Ajde	3	40	2	20	3	80	2	30
Prosa	3	90	3	—	3	20	2	40
Krompirja	2	—	1	60	2	—	1	50
Sena . . . . . cent .	1	80	2	—	1	—	1	65
Slame (v šopkih)	1	40	1	45	—	70	—	—
„ za steljo	—	80	—	80	—	40	—	14
Govedine funt	—	28	—	28	—	28	—	22
Teletine	—	32	—	30	—	30	—	25
Svinjetine	—	34	—	30	—	40	—	34
Slanine	—	43	—	40	—	46	—	30

Loterijne številke:

V Gradcu 17. oktobra 1874: 82 2 40 28 9
Prihodnje srečkanje: 31. oktobra.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	70	10
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vred- nosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	163	50
Ažijo srebra	104	35
„ zlatá	5	24

Grozdni sladkor

(Trauben Zucker)

in **vinski cvet** (Alkohol)

za vino delati priporoča po primerno nizki ceni

M. Berdajs

v Mariboru.

4—4

Učiteljske službe.

Za definitivno podeljenje se razpisujejo do 30. okt. t. l.:

1. tri podučiteljske službe, ena izmed teh za podučiteljico, s plačo 560 gld. izpraznjene na lju-tomerski ljudski šoli. En podučitelj, ki bi v godbi podučeval, dobi zboljšek od 50 gld.

2. podučiteljska služba pri sv. Križu in v Malinedelji s plačo 440 gld., prostim stanovanjem in zboljškom 50 gld. Prosilci nemškega in slovenskega jezika v besedi in pisanju popolnoma zmožni naj pošljejo svoje prošnje s spričevalom učilne zmožnosti podprte po službenem potu do- tičnim krajnim šolskim svetom.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru

13. okt. 1874.

Predsednik:

Premmerstein.

1—2

V založbi tiskarne družbe sv. Mohora v Celovcu je prišel na svitlo:

Anton Janežičev
slovensko-nemški slovar.

Drugi popravljene in pomnožene natis.

Cena: mehko vezan 2 gld. 20 kr. — terdo vezan v platnenem herbtu 2 gl. 50 kr.

Dobiva se v tiskarnici in se tudi lahko naročeva pri vseh slov. knigarjih.

2—3

Ces. kralj.

6—12 dvorni puškar

Ivan M. Erhart,
v Mariboru priporoča:

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz železa od . . . . . 12 gl. — kr.
(do najvišje cene.)

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz svila (drota) . 18 „ — „
(do najvišje cene.)

Lefauchaux (lefošé) iz svila od 30 „ — „
(do najvišje cene.)

Lencaster (lénkaster) iz svila od . . . . . 44 „ — „
(do najvišje cene.)

Revolverje . . . . . 8 „ — „
(do najvišje cene.)

Pistole dvocevke . . . . . 2 „ 50 „
„ enocevne . . . . . 1 „ 30 „